

Europejska lewica w kryzysie: przestrzenie rywalizacji oraz determinanty poparcia socjaldemokracji i radykalnej lewicy w państwach Unii Europejskiej

W ramach projektu zostanie przeprowadzona analiza czynników wpływających na regionalne poparcie dla dwóch głównych rodzin partyjnych lewicy w Europie: socjaldemokracji oraz radykalnej lewicy. Jego celem jest zbadanie, jak lokalne warunki społeczno-gospodarcze wiążą się z ich wynikami wyborczymi, rozpatrując przestrzenie rywalizacji oraz potencjalnej komplementarności między tymi rodzinami w regionach NUTS 2 Unii Europejskiej.

Europejska lewica przeszła znaczącą transformację od końca Zimnej Wojny. Motywowane ideami konsensusu waszyngtońskiego partie socjaldemokratyczne przyjęły koncepcję „Trzeciej Drogi” – utrzymania państwa dobrobytu przy ograniczonej ingerencji w mechanizmy rynkowe. Pomimo początkowych sukcesów, strategia ta stopniowo osłabiła ich tradycyjną bazę poparcia wśród klasy robotniczej. Kryzys finansowy z lat 2008-2009, niosący ze sobą spadek poziomu życia i rosnące nierówności, dodatkowo podważył wiarygodność głównych partii. Sprzeciw wobec „polityki zaciskania pasa” wzmocnił głównie partie radykalne, w tym nowe lewicowe partie populistyczne. Tym samym rywalizacja między socjaldemokracją a radykalną lewicą stała się istotną charakterystyką europejskiej lewicy jako całości.

Badania politologiczne podkreślają kluczową rolę ewoluujących rozłamów socjopolitycznych w interpretacji poparcia dla partii. Przemiany kulturowe stają się coraz istotniejszym elementem rywalizacji politycznej, prowadząc do rekonfiguracji lub spadku znaczenia tradycyjnych podziałów klasowych. Z tego względu, zrozumienie czynników stojących za poparciem dla socjaldemokracji i radykalnej lewicy jest obecnie szczególnie istotne, gdyż zachodzące przemiany podważają tradycyjne tożsamości obu sił politycznych. Niniejszy projekt bezpośrednio odpowiada na tę potrzebę, dążąc do udzielenia odpowiedzi na fundamentalne pytania: dlaczego wzorce głosowania różnią się w poszczególnych regionach Europy a także w jakim stopniu specyficzny kontekst regionalny kształtuje te wyniki.

Aby odpowiedzieć na te pytania, sformułowano hipotezy koncentrujące się na weryfikacji związków między trzema kluczowymi elementami: zmiennymi regionalnymi (zmienne gospodarcze, dane dot. rynku pracy, cechy demograficzne), charakterystyką partii (np. pozycja na osi lewica-prawica i inne osie ideologiczne) a wynikami wyborczymi. Analiza obejmuje okres blisko czterech dekad (1990-2028), wyraźnie uwzględniając kluczowe wydarzenia, które kształtowały europejską politykę i społeczeństwo. W tym czasie doszło do istotnych przemian systemów postkomunistycznych, kryzysu finansowego lat 2008-2009 wraz z jego konsekwencjami oraz bezprecedensowych społeczno-politycznych skutków pandemii COVID-19. Badanie poparcia dla lewicy w tym przedziale czasowym pozwoli ocenić, jak te kluczowe konteksty kształtowały regionalne wzorce poparcia.

W celu odkrycia regionalnych wzorców, projekt stosuje triangulacyjne podejście metodologiczne. Integruje tym samym dwie techniki: analizę regresji oraz analizę skupień. To połączenie umożliwia rozstrzygnięcie, jak regionalne warunki społeczno-gospodarcze, w połączeniu z pozycją systemową i profilem ideologicznym partii, oddziałują na siebie i kształtują wyniki wyborcze w regionach państw Unii Europejskiej. Analiza regresji pozwoli na modelowanie relacji między tymi czynnikami, naturalnie wykorzystując strukturę wielopoziomową, ze względu na zagnieżdżoną strukturę danych regionalnych w ramach poszczególnych państw. Analiza skupień zidentyfikuje grupy regionów o podobnych cechach społeczno-ekonomicznych i trendach wyborczych w czasie, pomagając mapować odrębne geograficzne wzorce poparcia. Metody te będą stosowane iteracyjnie: wnioski płynące z identyfikacji skupisk regionalnych mogą ujawnić nowe elementy do uwzględnienia w ramach modeli statystycznych, doprecyzowując dynamikę badanego zjawiska.

Analiza wykorzysta następujące źródła danych: wyniki wyborcze (dane pozyskane techniką web scraping połączone z istniejącymi zbiorami danych wyborczych), regionalne wskaźniki społeczno-ekonomiczne pochodzące z Eurostatu oraz zbiory danych dotyczące pozycjonowania partii i systemów partyjnych (Chapel Hill Expert Survey, Manifesto Project Dataset, V-Party, ParlGov).

Dzięki zastosowaniu zintegrowanej ramy analitycznej na poziomie regionalnym we wszystkich 27 państwach członkowskich UE, projekt oferuje wyjątkowo kompleksową perspektywę transformacji europejskiej lewicy. Jego kluczowa innowacja polega na systematycznym mapowaniu poparcia dla socjaldemokracji i radykalnej lewicy region po regionie przez blisko cztery dekady. W przeciwieństwie do badań skupiających się na pojedynczych wyborcach, to podejście ujawnia systemowe trendy na skalę regionalną – takie jak to, czy spadek poparcia dla lewicy jest wspólnym doświadczeniem kontynentalnym, czy też wynika ze specyficznych kontekstów regionalnych – oraz testuje teorię rozłamów socjopolitycznych w wyjaśnieniu dynamik politycznych wewnątrz i pomiędzy narodami.